

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΩΝ ΗΧΟΥ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑΣ

Θ' Εξάμηνο

Εργασία στο Μάθημα
Τάσεις στην Μουσική

J.S. Bach: The Two-Part Inventions
Invention No.4 in D Minor - Invention No.13 in A Minor

Ιουστίνη Ελούλ
ΤΧ: 2007027

Δεκέμβριος 2011
ΚΕΡΚΥΡΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
1. Γενικά για το έργο	3
2. Invention No. 4 in D Minor	5
3. Invention No.13 in A Minor	9
Βιβλιογραφία.....	14

J.S. Bach: The Two-Part Inventions

Invention No.4 in D Minor - Invention No.13 in A Minor

1. Γενικά για το έργο

Το έργο *The Two-Part Inventions and Tree-Part Sinfonias* γράφτηκε από τον J. S. Bach και αποτελεί μέρος από την μουσική συλλογή για πληκτροφόρα όργανα *Clavier-Büchlein vor Wilhelm Friedemann Bach* που είχε αφιερώσει ως μουσική εκπαίδευση στον δωδεκάχρονο τότε υιό του, Wilhelm Friedemann Bach. Αρχικά το έργο αυτό είχε ως επικεφαλίδα του τον τίτλο *Praeambulum and Fandasia in the Clavier-Buchlein*. Το 1723 όμως αναθεωρήθηκε και κυκλοφόρησε με τον γενικό τίτλο *Inventiones and Sinfoniae*, αντικαθιστώντας ουσιαστικά την λέξη *Praeambulum* με την λέξη *Inventiones*.¹

Έτσι, λοιπόν, τα Inventions του Bach γράφτηκαν για διδακτικούς κυρίως λόγους, τόσο της εκτελεστικής ευχέρειας όσο και της συνθετικής. Η διττή αυτή εκπαιδευτική λειτουργικότητα του έργου σημειώνεται και από τον ίδιο τον συνθέτη στο εισαγωγικό του σημείωμα όπου εν ολίγοις αναφέρει για τον σκοπό τους:

*να βοηθήσουν τους αρχάριους να παίζουν καθαρά δύο και τρεις obbligato φωνές, να αναπτύξουν ένα cantabile παίξιμο, να επινοούν και να επεξεργάζονται σωστά θεματικές ιδέες και να πάρουν μια καλή πρόγευση της συνθέσεως.*²

Το έργο αυτό αποτελείται από 15 συνθέσεις για δύο φωνές (The Two-Part Inventions) και 15 συνθέσεις για τρεις φωνές (The Tree-Part Sinfonias/Inventions). Το κάθε μέρος από τις συνθέσεις αυτές έχει γραφτεί σε αύξουσα τονική σειρά, αποτελούμενη δηλαδή από οκτώ συνθέσεις στην μείζονα κλίμακα και επτά συνθέσεις στην ελάσσονα (πίνακας 1).³

Μείζων Τρόπος	Invention/ Sinfonia	Ελάσσων Τρόπος	Invention/ Sinfonia
C major	1	C minor	2
D major	3	D minor	4
E-flat major	5	E minor	7
E major	6	F minor	9

¹ Dreyfus, 1998: 1, Ledbetter, 2002: 57 και Apel, 1969: 261.

² Dreyfus, 1998: 1 και Derr, 1981: 26.

³ Dreyfus, 1998: 1.

F major	8	G minor	11
G major	10	A minor	13
A major	12	B minor	15
B-flat major	14		

Πίνακας 1: η κατάταξη των 30 συνολικών κομματιών σε αύξουσα τονική σειρά στην μείζονα και ελάσσονα κλίμακα.

Επιπλέον τα κομμάτια αυτά αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα των αρμονικών προόδων του όψιμου Μπαρόκ.

Τα inventions είναι, γενικά, αντιστικτικά έργα ανεπτυγμένα πάνω σε ένα θεματικό μοτίβο και χαρακτηριστικό τους είναι η ευρεία χρήση της μίμησης.⁴ Τέτοιας μορφής έργα, όπου χρησιμοποιούν τον όρο invention, έχουν γραφτεί και από άλλους συνθέτες ωστόσο όμως, όταν γίνεται λόγος στην Μουσική για τα Inventions, στην ουσία γίνεται λόγος για το συγκεκριμένο έργο του Bach.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Kennan, το έργο αυτό αξίζει να εξετασθεί για τους λόγους⁵:

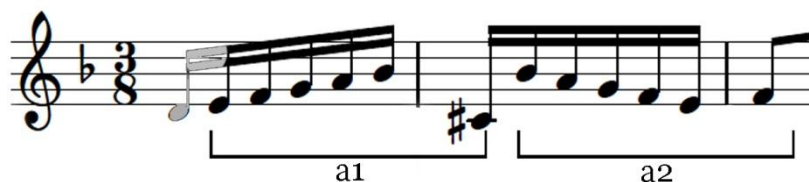
1. Επίσης περιλαμβάνει τα περισσότερα αντιστικτικά “εργαλεία” που χρησιμοποιούνται σε μεγαλύτερα μορφής έργα.
2. Τέλος, αλλά έργα, όπως τα Prelude 13 και 18 (The Well Tempered Clavier) και ορισμένα μέρη από τις Suites και Partitas του ιδίου συνθέτη είναι ουσιαστικά Inventions.

⁴ Kennan, 1987: 126.

⁵ Kennan, 1987: 126.

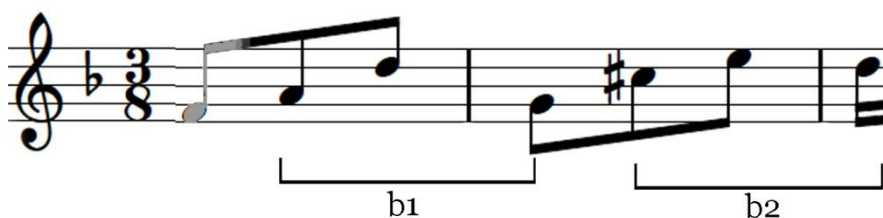
2. Invention No. 4 in D Minor

Το Invention No. 4 είναι γραμμένο στον Ρε ελάσσονα τρόπο και σε 3/8. Το θεματικό μοτίβο⁶ στο οποίο έχει αναπτυχθεί ολόκληρο το κομμάτι δηλώνεται στην αρχή από την πρώτη φωνή. Αποτελείται από δύο μέτρα και είναι γραμμένο σε δέκατα έκτα. Το μοτίβο αυτό θα μπορούσε να χωρισθεί σε δύο μικρά μέρη, το a1 και το a2, όπως φαίνεται και στο παράδειγμα 1.

Παράδειγμα 1: Το θεματικό μοτίβο πάνω στο οποίο αναπτύσσεται το κομμάτι.

Σε αντίθεση από το κεντρικό θεματικό μοτίβο παρουσιάζεται στην δεύτερη φωνή ένα δευτερεύον, περισσότερο συνοδευτικό, το αντίθεμα⁷, αποτελούμενο και αυτό από δύο μέτρα. Ωστόσο, αυτό που διαχωρίζει το αντίθεμα αυτό από το θέμα είναι ρυθμική του δομή, καθώς αντί για δέκατα έκτα αποτελείται από όγδοα. Ως κοινό τους στοιχείο είναι ότι αποτελείται και αυτό από δύο μικρά μέρη, το b1 και το b2, όπως φαίνεται και στο παράδειγμα 2.

Παράδειγμα 2: Το αντίθεμα.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να θεωρηθεί πως αυτά τα δύο θέματα (θέμα-αντίθεμα) αποτελούν τα δύο μέρη μιας πρότασης, το a και το b, όπως φαίνεται και στο παράδειγμα 3. Επιπλέον η πρόταση αυτή, και κατ' επέκταση

⁶ Θεματικό μοτίβο: η μικρότερη δυνατή μονάδα σε μια μελωδική φράση, η οποία δεν ξεπερνά συνήθως τα τέσσερα μέτρα. Χαρακτηριστικό τους είναι οι επαναλήψεις τους και η εύκολη αναγνωσιμότητά τους. Επίσης είναι ενδιαφέροντα τόσο ρυθμικά όσο και μελωδικά. Τέλος, τα μοτίβα, ως επι το πλείστον, καθορίζουν το κλειδί και το ρυθμό ενός κομματιού (Kennan, 1987: 126).

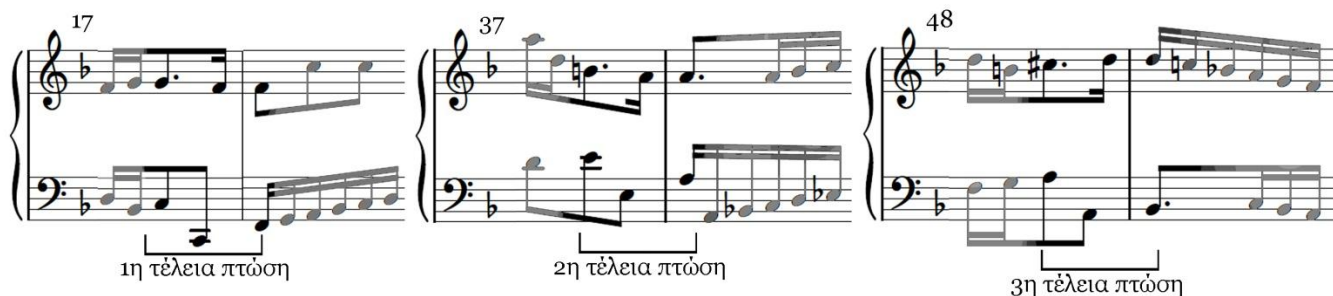
⁷ Αντίθεμα: συμπληρώνει ρυθμικά το θεματικό μοτίβο, έχοντας συνάμα το δικό του μελωδικό ενδιαφέρον. Στην ουσία είναι μια μελωδική γραμμή, σχετικά πιο ελεύθερη, ως αντίστιξη πάνω στο θεματικό μοτίβο (Kennan, 1987: 127).

τα δύο μοτίβα, αποτελεί το μοναδικό αυτό υλικό πάνω στο οποίο εξελίσσεται, ποικιλοτρόπως, ολόκληρο το κομμάτι και με άψογη αντιστικτική μορφή.

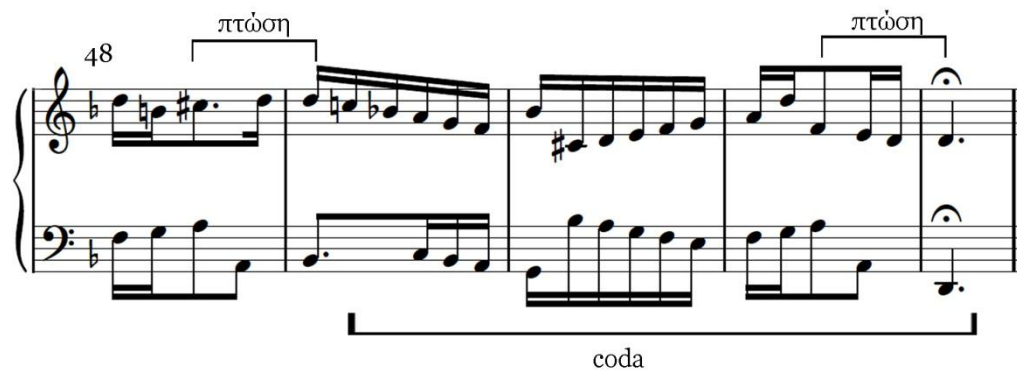

Παράδειγμα 3: Η πρόταση η οποία σχηματίζεται από τα δύο μοτίβα (θέμα και αντίθεμα).

Αναλυτικότερα, το κομμάτι αυτό χωρίζεται σε τρία μέρη (μμ. 1 έως 17, μμ. 18 έως 37 και μμ. 37 έως 52). Το κάθε μέρος κλείνει με μια τέλεια πτώση (παράδειγμα 4) με την διαφορά ότι στην τελευταία υπάρχει και μια coda η οποία έπεται της πτώσης (παράδειγμα 5).

Παράδειγμα 4: οι τέλειες πτώσεις που κλείνουν το κάθε μέρος.

Παράδειγμα 5: τελευταία τέλεια πτώση και η coda του κομματιού.

Αναλύοντας το πρώτο μέρος (μμ. 1-17) παρατηρείται ότι χωρίζεται και αυτό σε δύο άλλα μέρη (μμ. 1 έως 6 και 7 έως 17). Στο πρώτο υπομέρος δηλώνεται το θέμα και το αντίθεμα, αρχικά από την πρώτη φωνή και στην συνέχεια από τη δεύτερη (παράδειγμα 6). Στο δεύτερο υπομέρος παρατηρείται ένα επεισόδιο το οποίο έχει αναπτυχθεί με βάση το θέμα. Το επεισόδιο αυτό ακούγεται αρχικά από την πρώτη φωνή και ακολούθως από τη δεύτερη (παράδειγμα 7).

Παράδειγμα 6: Το θέμα και το αντίθεμα στο πρώτο μέρος.

Παράδειγμα 7: Το επεισόδιο στο πρώτο μέρος.

Το δεύτερο μέρος χωρίζεται και αυτό σε δύο άλλα μέρη (μμ. 18 έως 25 και μμ. 26 έως 37). Στο πρώτο υπομέρος δηλώνεται δύο φορές το θέμα από την δεύτερη φωνή και στην συνέχεια από την πρώτη φωνή σε αναστροφή (παράδειγμα 8). Στο δεύτερο υπομέρος υπάρχει μια γέφυρα στην πρώτη φωνή.

18

Θέμα

Θέμα

Θέμα σε αναστροφή

Θέμα σε αναστροφή

Παράδειγμα 8: Το θέμα σε κανονική μορφή και σε αναστροφή στο δεύτερο μέρος.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος του κομματιού (μμ. 38 έως 52) ακούγεται το θέμα εναλλάξ στις δύο φωνές. Συγκεκριμένα ακούγεται τρεις φορές από την δεύτερη φωνή και δύο από την πρώτη (παράδειγμα 9). Το κομμάτι κλείνει με μια coda η οποία αποτελείται από τα μέτρα 47 έως 52.

35

Θέμα

Θέμα

Θέμα

Θέμα

Coda

Παράδειγμα 9: Το θέμα εναλλάξ στις φωνές και η coda στο τρίτο μέρος.

3. Invention No.13 in A Minor

Το Invention No.13 είναι γραμμένο στη λα ελάσσονα κλίμακα και στο ρυθμό των 4/4. Το κομμάτι αυτό αναπτύσσεται πάνω σε ένα θεματικό μοτίβο που ακούγεται στην αρχή από την πρώτη φωνή. Ωστόσο όμως υπάρχει και μια παραλλαγή του θεματικού μοτίβου, όπου η συνεχής επανάληψή του το καθιστά ως το δεύτερο θεματικό μοτίβο. Έτσι το κομμάτι αναπτύσσεται ουσιαστικά πάνω σε δύο κύρια μοτίβα, το μοτίβο a και το μοτίβο b, όπου το b αποτελεί παραλλαγή του a (παράδειγμα 10).

μοτίβο a

μοτίβο b

Παράδειγμα 10: Τα δύο μοτίβα πάνω στα οποία αναπτύσσεται το κομμάτι.

Αναλυτικότερα, το invention αυτό χωρίζεται σε δύο μέρη, το A και το B. Το A μέρος αποτελείται από δύο άλλα μέρη, το a (μμ. 1 έως 6) και το a' (μμ. 6 έως 13). Ακολούθως το B μέρος αποτελείται και αυτό από δύο άλλα μέρη, το b (μμ. 14 έως 18) και το b' (μμ. 18 έως 22). Στα τελευταία τρία μέτρα υπάρχει μια coda. Εν ολίγοις το κομμάτι ακολουθεί τη φόρμα |:A:||:B:|Coda (πίνακας 1).

1-6	6-13	14-18	18-22	23-25
a	a'	b	b'	Coda
A		B		Coda

Πίνακας 1: Η φόρμα που ακολουθεί το κομμάτι.

Αναλύοντας το μέρος Aa παρατηρείται ότι στα δύο πρώτα μέτρα παρουσιάζεται το μοτίβο a εναλλάξ στις δύο φωνές, ενώ στα δύο επόμενα μέτρα το μοτίβο b. Στα δύο τελευταία μέτρα αυτού του μέρους παρουσιάζεται το μοτίβο b σε σύντομη μορφή (παράδειγμα 11).

Παράδειγμα 11: Εμφάνιση των δύο μοτίβων (a και b) στο μέρος Aa.

Το μέρος Aa' (μμ. 6 έως 13) ακολουθεί ουσιαστικά την δομή του πρώτου μέρους, με τη διαφορά πως εδώ την αρχή την κάνει η δεύτερη φωνή. Συγκεκριμένα, στα δύο πρώτα μέτρα παρουσιάζεται εναλλάξ από τις φωνές το μοτίβο a ενώ στα επόμενα μέτρα το μοτίβο b (παράδειγμα 12).

Παράδειγμα 11: Εμφάνιση των δύο μοτίβων στο μέρος Aa'.

Στο μέρος Bb (μμ. 14 έως 18) ακούγεται από την πρώτη φωνή το μοτίβο b σε επανάληψη κατεβαίνοντας κάθε φορά ένα τόνο χαμηλότερα. Επίσης ακούγεται μετά από τον μοτίβο b η κεφαλή του. Στο τέλος αυτού του μέρους ακούγεται το μοτίβο a (παράδειγμα 12).

14

b κεφ. b

b κεφ. b

b κεφ. b

b κεφ. b a

Παράδειγμα 12: Εμφάνιση των δύο μοτίβων στο μέρος Bb.

Το μέρος Bb' (μμ. 19 έως 22) ακολουθεί και αυτό τη δομή του μέρους Bb. Έτσι στα τρία πρώτα μέτρα ακούγεται από την πρώτη φωνή το μοτίβο b, και την κεφαλή του, ενώ στο τελευταίο μέτρο το μοτίβο a σε κανονική και ανεστραμμένη μορφή (παράδειγμα 13).

19

b κεφ. b

b κεφ. b

b κεφ. b a

a σε αναστροφή

Παράδειγμα 13: Εμφάνιση των δύο μοτίβων στο μέρος Bb'.

Στα τελευταία τρία μέτρα του κομματιού υπάρχει μια coda (παράδειγμα 14).

Παράδειγμα 14: Η Coda του κομματιού.

Ανακεφαλαιώνοντας το κάθε κομμάτι του συλλογικού αυτού έργου έχει αναπτυχθεί πάνω σε ένα ή δύο κυρίαρχα μοτίβα, το θέμα και το αντίθεμα. Χαρακτηριστικά τους είναι η σύντομη διάρκειά τους και ευρεία χρήση της μίμησης.

Βιβλιογραφία

- Apel, Willi. *Harvard dictionary of music*. (USA: Harvard UP, 1969).
- Butt, John. *The Cambridge Companion to Bach*. (Cambridge UP, 2003).
- Dreyfus, Laurence. *Bach and the Patterns of Invention*. (Harvard UP, 1998).
- Ledbetter, David. *Bach's Well-tempered Clavier: The 48 Preludes and Fugues*. (Yale UP, 2002).
- Kennan, Kent. *Counterpoint Based on Eighteenth-Century Practice*. (Prentice-Hall, 1987).

Αρθρογραφία

- Bullock, Ernest and Armstrong, Thomas. Bach's Inventions. *The Musical Times*, (Vol. 99, 321, 1958).
- Caldwell, John. Invention. *Grove Music Online*.
- Ellwood, Derr. The Two-Part Inventions: Bach's Composers' Vademecum. *Music Theory Spectrum*, (Vol. 3, 26-48, 1981).
- Emery, Walter. Bach's Inventions. *The Musical Times*, (Vol. 99, 202, 1958).
- Neumeyer, David. The Two Versions of J.S. Bach's. A-minor Invention, BWV 784, (xx).

Δισκογραφία

- Glenn, Gould. [Bach]. *The Toccatas & Inventions*. (325509-6,).
- Jaccottet, Christiane. [Bach]. *Toccatas, Inventions, Sinfonias and Preludes*.